

PROGRAMMA MOLLUSKEN STUDIEGROEP LIMBURG 2014

Zowel voor de werkavonden als de excursies geldt: belanghebbenden zijn van harte welkom, maar neem even contact op met de coördinator Stef Keulen (045-405 3602, biostekel@gmail.com) als u wilt komen, dan hoort u ook of er iets in het programma gewijzigd is. Telefoon tijdens excursies: 06-444 04 350.

Werkavonden, alle avonden beginnen om 20.00 uur.

maandag 10 november 2014	bij Stef Keulen, Mesweg 10, Hulsberg, tel. 045-405 3602.
maandag 8 december 2014	bij Jan Koert, Achter de Kruiskapel 28, Grevenbicht, tel. 046-485 2246.
maandag 12 januari 2015	bij Gerard Majoor, Jekerschans 12, Maastricht, tel. 043-321 7507.

Excursies**zaterdag 18 oktober, 10.30 uur**

Zuid-Limburg en/of België (zie NMV-excursies)

zaterdag 8 november, 10.30 uur

(indien er nog geen periode met nachtvorst is geweest)

Tussen Epen en Slenaken

Startpunt: perkeerplaats kerk Epen

zondag 19 oktober, 10.30 uur

Reuver, Ronckenstein en Kleine weerd. Startpunt: veer Kessel

Spirula 400: iets om bij stil te staan

Gerard Majoor

Spirula 400: something to dwell on

Summary. This issue of *Spirula* co-celebrates the 80th anniversary of the Netherlands Malacological Society and the 400th issue of *Spirula*, the first issue of which appeared in 1934 under the name 'Correspondentieblad'. A brief description is provided on the history of the periodical. Reference is made to selected papers from issues 100, 200 and 300 of the 'Correspondentieblad' covering topics from continental and recent and fossil marine malacology. Elsewhere in this issue these papers are revisited and expanded with current knowledge. Eventually the future perspective of *Spirula* is briefly addressed.

Inleiding

In 2014 bestaat de Nederlandse Malacologische Vereniging (NMV) 80 jaar. Toevallig verschijnt in september/oktober 2014 nummer 400 van *Spirula*, dat in 2002 de nummering van zijn voorganger, het *Correspondentieblad* (CB), heeft gecontinueerd. We vieren deze jubileumuitgave door experts "met de kennis van nu" nadere uitwerking te laten geven aan een selectie van artikelen uit de nummers 100 (1962), 200 (1981) en 300 (1998).

Hieronder volgt een korte terugblik op de ontwikkeling van CB en *Spirula*. Vervolgens wordt aangegeven welke artikelen uit de oude nummers van het CB zijn gekozen om op terug te kijken en hoe we bij de auteurs van de bijdragen in dit jubileumnummer zijn aangeland. En tot slot zullen we nader ingaan op de toekomst van *Spirula* zoals die in de Bestuursmededelingen in het vorige nummer van *Spirula* is geschetst (Bank, 2014).

De ontwikkeling van CB en Spirula

Het eerste nummer van het CB verscheen in 1934. Het was stencilwerk op folio formaat, waarvoor nijvere redacteuren met een krachtige aanslag heel wat uren achter een typemachine moesten plaatsnemen. De inhoud van het CB was een mix van malacologisch-inhoudelijke artikelen en bijdragen betreffende het reilen en zeilen van de NMV, zoals stukken ter voorbereiding op een Algemene Ledenvergadering (ALV).

Het folio formaat veranderde in 1971 naar A4. Daarna werd het CB getypt en gekopieerd, waardoor er ook zwart-wit figuren in konden worden opgenomen. In 1984 ging het CB met ingang van nummer 216 over van A4 op A5 formaat, waarbij ook het typewerk navenant verkleind werd.

In 1984 bestond de NMV 50 jaar. J.G.J. (Hans) Kuiper wijdde het jubileumnummer 220 van het CB aan 'Een halve eeuw Nederlandse Malacologische Vereniging'. In hoofdstuk 10 van dat historisch overzicht besprak hij de ontwikkeling van het

CB, onder andere aan de hand van een tabel met het aantal afleveringen per jaar en een grafiek met het aantal gepubliceerde bladzijden per periode van vijf jaar (Kuiper, 1984).

Vanaf 1993 kwam er per jaargang een anders gekleurde kaft om het CB, waarop vanaf 1995 hetzelfde logo van de NMV werd afgedrukt dat ook nu de omslag van *Spirula* siert. In deze fase werden ook advertenties voor *Spirula* geworven om de productiekosten enigszins te compenseren.

In 2001 fuseert de Stichting Biologia Maritima met de NMV en wordt er een composiet gemaakt van *Spirula* - het orgaan van de Stichting Biologia Maritima - en het CB. Omdat *Spirula* op A4 formaat verscheen gaat het CB dan onder de naam *Spirula* terug naar A4 formaat. Aanvankelijk in zwart-wit drukwerk met een blauwe omslag met per nummer een andere foto. Direct al worden de afleveringen van *Spirula* dan alternerend aan mariene en land- en zoetwatermollusken gewijd. Met ingang van 2007 wordt *Spirula* gedeeltelijk in kleur gedrukt met respectievelijk een omslag met een blauwe of een groene steunkleur. Vanaf 2011 wordt *Spirula* in 'full color' gedrukt. Er verschijnen steeds 6 nummers per jaar met een oplopend totaal aantal pagina's: van 132 in 2001 tot 204 in 2013. Aankondigingen, vergaderstukken e.d. worden meer en meer als bijlagen met *Spirula* meegestuurd of via e-mail verzonden.

In 2013 besloot de redactie dat nummer 400 "bij uitzondering" een gemengd marien en land- en zoetwaternummer zou worden met gebruik van een aparte steunkleur voor de omslag. We konden toen nog niet voorzien dat het gemengde karakter van *Spirula* met ingang van 2015 noodgedwongen zou terugkeren. Daarover meer aan het eind van dit artikel.

Geselecteerde artikelen

Alle lezers van *Spirula*, met hun uiteenlopende malacologische belangstellingen, zouden iets van hun gading in dit jubileumnummer moeten kunnen vinden. Daarom werden uit de afleveringen 100, 200 en 300 van het CB artikelen geselecteerd.

teerd over (Nederlandse) recente en fossiele mollusken.

In CB 100 stond een bijdrage van C.O. (Carel) van Regteren Altena over 'De fossiele schelpen van onze stranden en zee-gaten' (Van Regteren Altena, 1962). Frank Wesselingh kijkt terug op dat verhaal en de publicatie van het boek over de fossiele tweekleppigen (Moerdijk et al., 2010). Hij blikkt vooruit op het boek over de fossiele slakkenhuizen.

CB 200 opende met 'Een verrassende vondst van *Ferrissia wautieri* (Mirolli, 1960) in het Amstelpark' door Gerrit Kroon (1981). De heer Kroon is niet meer actief in de malacologie, maar we vonden Anthonie van Peursen bereid die draad weer op te pakken.

In CB 300 beschreef P. Recourt de aangespoelde malacofauna van 'Egmond aan Zee vroeger en nu' (Recourt, 1998). Hij vergeleek strandvondsten uit de periode 1976-1985 met die uit de periode 1994-1997. Pierre Recourt was bereid daar zijn waarnemingen over een derde, recente periode aan toe te voegen, maar zijn semi-permanente verblijf op grote afstand van zijn collectie verhinderde dat voornemen. Op voorstel van Fred Vervaeet hebben we daarom een aantal 'strandjutters' gevraagd hun observaties over een langere periode op een bepaald stuk strand te beschrijven. Bijdragen werden ontvangen van Fred Vervaeet & Martin Cadée en Gerhardt Cadée.

Twee artikelen in CB 300 waren gewijd aan de Zegge-korfslak. Eén artikel van S.M.A. (Stef) Keulen behandelde de habitat en de biotoop van deze soort, alsmede de verspreiding in Nederland, toen nog exclusief in Zuid-Limburg (Keulen, 1998). In een tweede artikel bespraken Stef Keulen en R.H. (Rykel) de Bruyne de biotoop-bescherming van de Zegge-korfslak (Keulen & De Bruyne, 1998). In een recente *Spirula* werd al uitgebreid ingegaan op de nu bekende verspreiding van de Zegge-korfslak in Nederland (Boesveld et al., 2014a) en haar biotoopbescherming (Van Leeuwen et al., 2014; Boesveld et al. 2014b). Daarom beperkt Stef Keulen zich in dit nummer tot de huidige kennis over de verspreiding van de Zegge-korfslak in Limburg.

De toekomst

Op de ALV gehouden op 24 mei 2014 moest het bestuur van de NMV de leden confronteren met een dreigend structureel tekort op de begroting als gevolg van de sterke afname van het aantal leden en daarmee samenhangende contributie-inkomsten. Aan de uitgavenkant bleek *Spirula* de grootste kostenpost te zijn. De ALV besloot de contributie enigszins te verhogen, maar een bezuiniging op *Spirula* was daarnaast onvermijdelijk. Deze zal worden gerealiseerd door het blad met ingang van 2015 nog maar vier keer paar jaar te laten verschijnen. Om het geduld van liefhebbers van hetzij mariene, hetzij land- en zoetwatermollusken niet teveel op de proef te stellen zullen in die afleveringen van *Spirula* weer artikelen over beide categorieën mollusken verschijnen (Bank, 2014).

Dankwoord

Rob Moolenbeek hielp me door mij op het artikel van Kuiper te attenderen en Jeroen Goud met het preciseren van een aantal jaartallen.

Een bijzonder woord van dank is in z'n algemeenheid op z'n plaats voor Willem Faber, die de opmaak van *Spirula* 399 en dit nummer heeft verzorgd omdat Bert Jansen daar, zoals begrijpelijk, nog niet aan toe was (Anonymus, 2014).

Geraadpleegde bronnen

- ANONYMUS (2014): In memoriam Anneke Jansen-Veen. – *Spirula* 399: 107.
- BANK, R. (2014): Bestuursmededelingen – De NMV: hoe nu verder. – *Spirula* 399: 107-109.
- BOESVELD, A., S. VAN LEEUWEN, A. GMELIG MEYLING & J. DE BOER (2014a): De verspreiding van drie slakken van de *Habitatrichtlijn* in Nederland. – *Spirula* 398: 67-71.
- BOESVELD, A., J. DE BOER, S. VAN LEEUWEN & A. GMELIG MEYLING (2014b): Wat is goed natuurbeheer voor slakken van de *Habitatrichtlijn*? – *Spirula* 398: 77-80.
- KEULEN, S.M.A. (1998): De Zegge-korfslak, *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849) (Gastropoda, Pulmonata) in Nederland. – *Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging* 300: 2-9.
- KEULEN, S.M.A. & R.H. DE BRUYNE (1998): Het huidige voorkomen en de biotoop-bescherming van de Zegge-korfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849) in Nederland. – *Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging* 300: 19-24.
- KROON, G. (1981): Een verrassende vondst van *Ferrissia wautieri* (Mirolli, 1960) in het Amstelpark. – *Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging* 200: 1146-1149.
- KUIPER, J.G.J. (1984): Een halve eeuw Nederlandse Malacologische Vereniging. – *Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging* 220: 1554-1601.
- LEEUEWEN, S. VAN, J. DE BOER, A. BOESVELD & A. GMELIG MEYLING (2014): Beschermde slakkengebieden in Nederland. – *Spirula* 398: 73-76.
- MOERDIJK, P.W., A.W. JANSSEN, F.P. WESSELINGH, G.A. PEETERS, R. POWWER, F.A.D. VAN NIEULANDE, A.C. JANSE, L. VAN DER SLIK (†), T. MEIJER, R. RIJKEN, G.C. CADÉE, D. HOEKSEMA, G. DOEKSEN, A. BASTEMEIJER, H. STRACK, M. VERVOENEN & J.J. TER POORTEN (2010): De fossiele schelpen van de Nederlandse kust. Nederlands Centrum voor Biodiversiteit Naturalis, Leiden.
- RECOURT, P. (1998): Egmond aan Zee vroeger en nu. – *Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging* 300: 13-18.
- REGTEREN ALTENA, C.O. VAN (1962): De fossiele schelpen van onze stranden en zee-gaten. – *Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging* 100: 1028-1029.

Adres van de auteur:

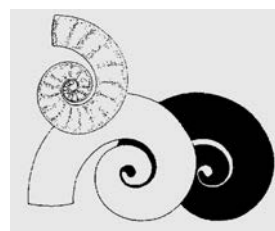
g.majoor@maastrichtuniversity.nl

Naschrift

Het embleem van de *Spirula* is destijds ontworpen door Jeroen Goud. Het is de eerste maal gebruikt in 1985 als embleem van het mededelingenblad van de Vita Marina, toen een losbladige uitgave van van de Stichting Biologia Maritima. Pas in maart 1991, toen de Vita Marina als tijdschrift is verschenen, heeft het mededelingenblad ook de naam *Spirula* gekregen. Volgend jaar siert dit embleem dus al weer 30 jaar de uitgaven die u op de hoogte houden van het wel en wee in de malacologie.

Zie ook:

LEEUEW, D. DE (2012): Zeebiologie, zeeaquariologie en malacologie. Een geschiedenis van Biologia Maritima die leidde tot de *Spirula* zolas we die nu kennen. – *Spirula* 387: 98-105.

wfaber@veteranen.nl